الطلاق سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سُورة الطلاق | އާޔަތުގެ ޢަދަދު (١٢)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا۟ ٱلْعِدَّةَ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنۢ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥ ۚ لَا تَدْرِى لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

ތަފްސީރު

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ އޭ نَبِي އާ އެވެ. (މިއިން މުޚާޠަބުކުރައްވާފައިވަނީ މުޅި أُمَّة އާއި އެކުގައެވެ.) إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ ތިޔަބައިމީހުން އަނބިން ވަރިކުރާނަމަ (ވަރިކުރުމަށް قَصْد ކުރާނަމަ) فَطَلِّقُوهُنَّ ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެކަނބުލުން ވަރިކުރާށެވެ. لِعِدَّتِهِنَّ އެކަނބުލުންގެ عِدَّة ގައި (عِدَّة ފެށޭގޮތަށް) وَأَحْصُوا۟ ٱلْعِدَّةَ ۖ އަދި ތިޔަބައިމީހުން عِدَّة ހިފަހައި ހިސާބުކޮށް ހަދާށެވެ. وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ رَبّ ކަލާނގެ ކަމުގައިވާ اللَّهُ އަށް ތިޔަބައިމީހުން ބިރުވެތިވާށެވެ. لَا تُخْرِجُوهُنَّ ތިޔަބައިމީހުން (ވަރިކުރެވިފައިވާ) އެކަނބުލުން ނުނެރޭށެވެ. مِنۢ بُيُوتِهِنَّ އެކަނބުލުންގެ ގެއިން (އެކަނބުލުން މިހާރު ދިރިއުޅޭ ގެއިން) وَلَا يَخْرُجْنَ އަދި އެކަނބުލުންވެސް (އަމިއްލަ އަށް) ގެއިން ނުނިކުންނާށެވެ. إِلَّآ أَن يَأْتِينَ އެކަނބުލުން ގެނެސްގެންފިއްޔާ ދެނެ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ بَيَان ވެގެންވާ فَاحِش ކަމެއް وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ އަދި އެއީ اللَّهُ ގެ حَدّ ތަކެވެ. وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ އަދި اللَّهُ ގެ حَدّ ތަކުން ފަހަނައަޅައިގެން ދިޔަ މީހާ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥ ۚ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހާ އޭނާގެ نَفْس އަށް އަނިޔާވެރިވެއްޖެއެވެ. لَا تَدْرِى ކަލެއަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ. لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ اللَّهُ އުފައްދަވައިފާނެއެވެ. بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ އޭގެ ފަހުގައި ކަމެއް

إِجْمَالِي މާނަ

(١) އޭ ނަބިއްޔާއެވެ. (މި އާޔަތުން ނަބިއްޔާއަށް مُخَاطَب ކުރައްވާފައި އޮތަސް ބަސްފުޅުން مُرَاد ކުރެވެނީ މުޅި أُمَّة އާއިއްލާގެ އެވެ. އާޔަތުގެ سِيَاقُ ން އެކަން ރަނގަޅަށް ހާމަވެއެވެ.) ދެން އުއްމަތަށްވެސް، ތިޔަބައިމީހުން އަންހެނުން ވަރިކުރަންޏާ އެކަނބަލުންގެ عِدَّة ގެ ކުރިމަތީގައި ވަރިކުރާށެވެ. އެއީ حَيْض ން طَاهِر ވުމަށްފަހު އެކަނބަލުންނާ جِمَاعُ ނުވެ ވަރިކުރުމެވެ.) އަދި ކަލޭމެން عِدَّة ރަނގަޅަށް ހިސާބުކޮށް ބަލަހަބަރު ކުރާށެވެ. އަދި ކަލޭމެން اللّٰهُ އަށް ބިރުވެތިވާށެވެ. އެއީ ކަލޭމެންގެ رَبّ އެވެ. (ދެންފަހެ ކަލޭމެން އެކަނބަލުން ވަރިކޮށްފިއްޔާ) އެކަނބަލުން (ފިރިމީހާގެ) ގެއިން ނުނެރޭށެވެ. އަދި އެކަނބަލުންނަށްވެސް ގެއިން ނުނިކުންނަ ހުއްޓެވެ. އެކަމަކު އެއީ އެކަނބަލުން بَيَان ވެގެންވާ فَاحِش ކަމެއް ގެނަސް ނުގެނައްޔާއެވެ. (ފަހެ އެއީ ޒިނާ ކުރުން ކަމަށް — ނުވަތަ ދޫނުބައިކަމުން ގޭގައި އުޅޭ މީހުންނަށް އުދަގޫވާން ކަމަށް ކަންކަމެވެ. ފަހެ އެފަދަ ކަމެއް ކޮށްފިއްޔާ ދެން އެކަނބަލުން ގެއިން ނެރުނަސް ކުށެއް ނެތެވެ.) އަދި އެއީ، (އެބަހީ މިއެންގެވުންތަކަކީ) اللّٰهُ ގެ حَدّ ތަކެވެ. އެކަލާނގެ އިންތަކެވެ. އަދި اللّٰهُ ގެ حَدّ ތަކުން ފަހަނައަޅައިދާ މީހާ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާގެ نَفْس އަށް އަނިޔާވެރިވެއްޖެއެވެ. (ފަހެ އެކަނބަލުން عِدَّة ހަމަވަންދެން ފިރިމީހާގެ ގޭގައި އިންނުން) ދެން اللّٰهُ އުފައްދަވާ ކަމެއް ނިޔާކުރައްވާ ގޮތެއް ކަލޭމެނަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ. އެދުވަސްވަރު اللّٰهُ ކަމެއް ނިޔާކުރައްވައިފާނެއެވެ.

ދަންނައެވެ. اللّٰهُ ކަމެއް މެދުވެރި ކުރައްވާ ނިޔާކުރެއްވުމުގެ مُرَاد އެއްކަމުގައި މިތާގައި މިވަނީ عِدَّة ގެ ދުވަސްވަރު ފިރިމީހާގެ ގޭގައި ވަރިކުރި އަންހެނާ އިންނުން ފިރިހެން މީހާ އަށް ގިނަ ވަގުތު އާދާ ފުރި އަލުންވެސް އެއްކުރުން ދެމެދު اللّٰهُ ގެނުން އުފައްދަވައި ދެއްވައިފާނެއެވެ. ފިރިމީހާގެ ހިތަށް ލޯބިވެރިކަން ވަދެ އަލުން ދިރިއުޅުން ގެނައުމަކަށް މެދުވެރިވެދާނެއެވެ. އެގޮތް ހުށަހެޅިގެންވެއެވެ. لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ މިބަސްފުޅުން މުރާދުކުރެވެނީ އެކަންތަކެވެ. وَاللَّهُ أَعْلَمُ

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾

ތަފްސީރު

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ ފަހެ އެކަނބަލުންގެ އަޖަލު ހަމަވެއްޖެއްޔާ (އެބަހީ އެކަނބަލުންގެ عِدَّة ހަމަވާން ކައިރިވެއްޖެއްޔާ)
فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ ފަހެ ރަނގަޅުގޮތުގައި އެކަނބަލުން ހިފެހެއްޓާށެވެ. (رُجُوْع ކުރާށެވެ.) أَوْ فَارِقُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ ނުވަތަ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކަނބަލުންނާ ވަކިވާށެވެ. (ވަރިކުރާށެވެ.) وَأَشْهِدُوا އަދި ކަލޭމެން
ހެކިކުރާށެވެ. ذَوَيْ عَدْلٍ مِّنكُمْ ކަލޭމެންގެތެރެއިން عَدْل ވެރި ދެ ފިރިހެނުން ހެކިއަކު وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ۚ އަދި اللّٰهُ
އަށްޓަކައި إخْلاص ތެރިކަމާއެކު ކަލޭމެން ހެކިބަސް قَائِم ކުރާށެވެ. އަދާކުރާށެވެ. ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ އެކަމާއި
ކަލޭމެންނަށް نَصِيْحَة ދެއްވައި وَعْظ ދެއްވަނީ އެއީމީހުންނަށެވެ. مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ اللّٰهُ އަށް އީމާންވާ މީހާ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ۚ އަދި آخِرَة ދުވަހަށް وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ އަދި اللّٰهُ އަށް تَقْوَى ވެރިވެއްޖެ މީހާ / ބިރުވެތިވެއްޖެ މީހާ يَجْعَل لَّهُ
އެކަލާނގެ އޭނާއަށް ދެއްވާނެއެވެ. مَخْرَجًا ﴿٢﴾ ސަލާމަތްވުމުގެ މަގެއް (ނުކުންނާނެ ދޮރެއް) وَيَرْزُقْهُ އަދި އެކަލާނގެ
އޭނާއަށް رِزْق ދެއްވާނެއެވެ. مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ އޭނާ ހީވެސް ނުކުރާ ގޮތަކުން وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ އަދި اللّٰهُ
އަށް وَكِيْل ކަމުގައި ވީމާ / ބަރޯސާކަމުގައި ވީމާ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ އެކަލާނގެ އޭނާއަށް ފުދެއެވެ. (ފުއްދަވައިދެއްވާނެއެވެ.) إِنَّ
اللَّهَ ހަމަކަށަވަރުން اللّٰهُ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ އެކަލާނގެ أَمْر ފުރިހަމަ ހިންގަވައެވެ. تَنْفِيْذ ކުރައްވައެވެ. قَدْ جَعَلَ اللَّهُ
ހަމަކަށަވަރުން اللّٰهُ ލެއްވިއެވެ. لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ ކޮންމެ އެއްޗަކަށް މިންވަރެއް.

إِجْمَالِي މާނަ

(٢) ފަހެ އެކަނބުލުންގެ عِدَّة ހަމަވާން ގާތްވެއްޖެއްޔާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކަނބުލުން ހިފެހެއްޓާށެވެ. (އެބަހީ އެކަނބުލުންނަށް އުނދަގޫ ކުރުމަކާއި ނުލައި އެކަނބުލުންނާއެކު އަލުންވެސް ދިރިއުޅުމަކާ مَصْلَحَة ހުރެއްޖެ އުޅުމަށް އެކަނބުލުންނަށް رُجُوْع ކުރާށެވެ. އަނބިކަމަށް ހަދާށެވެ.) ނުވަތަ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކަނބުލުން ދޫކޮށްލާށެވެ. އަދި އެ ދެކަމުން ކޮންކަމެއް ކުރިޔަސް عَدْل ވެރި ދެ ހެކިން ހަދައި ހެކިވެރި ކުރާށެވެ. އަދި ހެކިވެރިން إِخْلَاص ތެދުވެރިކަމާއި اللَّهُ އަށްޓަކައި ހެކިބަސް قَائِم ކުރާށެވެ. އަދި اللَّهُ އަށާއި آخِرَة ދުވަހަށް إِيْمَان ވާ މީހަކަށް އެކަލާނގެ نَصِيْحَة އާއި وَعْظ ދެއްވަނީ އެފަދައިންނެވެ. އަދި اللَّهُ އަށް تَقْوَى ވެރިވެއްޖެ މީހަކަށް އޭނާ އަށް ޖެހޭ އުނދަގޫތަކުން ދުރުން ނުކުމެވޭނެ މަގެއް اللَّهُ ދެއްވާ ހުއްޓެވެ.

(٣) އަދި އޭނާ އަށް ހިތަށް ނާރާ ގޮތްގޮތުން އެކަލާނގެ رِزْق ދެއްވާނެއެވެ. އަދި اللَّهُ އަށް وَكِيْل ކޮށް ބަރޯސާވެރިވާ މީހާ ފުދެއްވާނެއެވެ. އެކަލާނގެ ނުވަތަ އެކަލާނގެ އޭނާ އަށް ފުއްދަވައިދެއްވާނެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ އެކަލާނގެ أَمْر ފުރިހަމަ ހިންގަވައެވެ. تَنْفِيْذ ކުރައްވައެވެ. (އެއަކުން އެއްވެސް މީހަކު ހުއްޓުވުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.) އަދި ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ ކޮންމެ އެއްޗަކަށްވެސް އަދި ކޮންމެ ކަމަކަށްވެސް މިންވަރެއް ލައްވައެވެ. އަދި ވަގުތެއްވެސް ލައްވައެވެ. (އުނދަގުލަކަށްވެސް އެކަށް ނިމުން ވަގުތެއް ލައްވައެވެ. އަދި އެ އުނދަގޫ ވާން ވަރަށްވެސް ލައްވައެވެ. ފަސޭހަކަމަކަށްވެސް ނިމުން ވަގުތެއް ލައްވައެވެ. އަދި ފަސޭހަ ވާން ވަރަށްވެސް މިންވަރު ކުރައްވައެވެ.)

وَٱلَّٰٓـِٔي يَئِسۡنَ مِنَ ٱلۡمَحِيضِ مِن نِّسَآئِكُمۡ إِنِ ٱرۡتَبۡتُمۡ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَٰثَةُ أَشۡهُرٖ وَٱلَّٰٓـِٔي لَمۡ يَحِضۡنَۚ وَأُوْلَٰتُ ٱلۡأَحۡمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعۡنَ
حَمۡلَهُنَّۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مِنۡ أَمۡرِهِۦ يُسۡرٗا ٤ ذَٰلِكَ أَمۡرُ ٱللَّهِ أَنزَلَهُۥٓ إِلَيۡكُمۡۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يُكَفِّرۡ عَنۡهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُعۡظِمۡ لَهُۥٓ أَجۡرًا
٥ أَسۡكِنُوهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم مِّن وُجۡدِكُمۡ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعۡنَ
حَمۡلَهُنَّۚ فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ ٦ لِيُنفِقۡ ذُو سَعَةٖ مِّن
سَعَتِهِۦۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيۡهِ رِزۡقُهُۥ فَلۡيُنفِقۡ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَاۚ سَيَجۡعَلُ ٱللَّهُ بَعۡدَ عُسۡرٖ يُسۡرٗا ٧

ތަރުޖަމާ

وَٱلَّٰٓـِٔي يَئِسۡنَ مِنَ ٱلۡمَحِيضِ (މުސްކުޅިވެގެން حَيْض ނުވާ އަންހެނުން) ވުމާމެދު މުޅިން مايوس ވެފައިވާ އަންހެނުން) مِن نِّسَآئِكُمۡ ތިޔަބައިމީހުންގެ އަންހެނުންގެ ތެރެއިން. إِنِ ٱرۡتَبۡتُمۡ (އެކަނބަލުންގެ عِدَّة އާއި މެދު ކަށަވަރުނުވާނަމަ ޝައްކުވެއްޖެއްޔާ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَٰثَةُ أَشۡهُرٖ ދެން އެކަނބަލުންގެ عِدَّة އަކީ ތިންމަސްދުވަހެވެ. وَٱلَّٰٓـِٔي لَمۡ يَحِضۡنَۚ (بَالِغ ނުވާތީ) حَيْض ނުވާ އަންހެނުންނަށްވެސް عِدَّة އަކީވެސް އެއީއެވެ. ތިން މަސްދުވަހެވެ. وَأُوْلَٰتُ ٱلۡأَحۡمَالِ އަދިވާ ބަނޑު އަންހެނުން ދަރިވިހައެވެ. أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ އެކަނބަލުންގެ عِدَّة އަކީ އެކަނބަލުން ވިހެއުމެވެ. وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ އަދި الله އަށް تَقْوَى ވެރި ވެއްޖެ މީހާ يَجۡعَل لَّهُۥ اللَّهُ އުފައްދަވަން ދެއްވާނެއެވެ. مِنۡ أَمۡرِهِۦ އޭނާގެ ކަންތައްތަކުގައި يُسۡرٗا ٤ ފަސޭހަކަން ذَٰلِكَ أَمۡرُ ٱللَّهِ އިސްވެދިޔަ ބަޔާންކުރެވުނީ الله ގެ أَمْر ފުރުމާނެވެ. އެކަލާނގެ حُكم ތަކެވެ. أَنزَلَهُۥٓ إِلَيۡكُمۡۚ އެ حُكم ތަކެއް އެކަލާނގެ ކަލޭގެފާނުމެންގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވިއެވެ. وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ އަދި الله އަށް تَقْوَى ވެރި ވެއްޖެ މީހާ يُكَفِّرۡ عَنۡهُ އޭނާގެ ކިބައިން الله ފުއްސަވައެވެ. سَيِّـَٔاتِهِۦ އޭނާގެ ކުށްފާފަތައް وَيُعۡظِمۡ لَهُۥٓ أَجۡرًا ٥ އަދި އެކަލާނގެ އޭނާއަށް ދެއްވާ ثَوَاب ބޮޑުކޮށް ދެއްވާނެއެވެ. أَسۡكِنُوهُنَّ ކަލޭގެފާނުމެން އެކަނބަލުން ދިރި އުޅެން ދޭށެވެ. مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم ކަލޭގެފާނުމެންނަށްވެސް އުޅޭން ހުރި ގޮތަކުން مِّن وُجۡدِكُمۡ ކަލޭގެފާނުމެންގެ ތަނަވަސްކަން ހުރިވަރަކުން. وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ އަދި ކަލޭގެފާނުމެން އެކަނބަލުންނަށް އުނދަގޫ ނުކުރާށެވެ. لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ އެކަނބަލުންނަށް ދަތި ކުރުމަށްޓަކައި وَإِن كُنَّ އަދި އެކަނބަލުން ވަންޏާ (އެބަހީ ވަރިކުރެވުނު އަންހެނުން ވަންޏާ) أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ މާބަނޑު އަންހެނުން ކަމުގައި ވާނަމަ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ ދެން ކަލޭގެފާނުމެން އެކަނބަލުންނަށް ޚަރަދުކުރާށެވެ. حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ އެކަނބަލުން ވިހައިފުރަގަންނަންދެން فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ އަދި އެކަނބަލުން ކަލޭގެފާނުމެންނަށްޓަކައި ދަރިފުޅަކަށް ކިރުދޭނަމަ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ދެން ކަލޭގެފާނުމެން އެކަނބަލުންނަށް އެކަނބަލުންގެ خَرَدُ ދޭށެވެ. وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ އަދި ރަނގަޅުގޮތުގައި ކަލޭގެފާނުމެންގެ މެދުގައި مَشْوَرَة ކުރާށެވެ. وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ އަދި ފިރިހެނުން މީހާއާއި އަންހެނުން މީހާއާ ދެމެދު ދަތިކަމެއް އުނދަގޫ ވެއްޖެއްޔާ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ ٦ ދެން އެކުއްޖާއަށް އެހެން މީހަކު ކިރު

ދޫކުރިކަމުގެ. لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ ތަނަވަސްކަމުގެ ވެރިޔާ ހޭދަކުރާށެވެ. ޚަރަދު ކުރާށެވެ. مِّن سَعَتِهِۦ ۖ އޭނާގެ
ތަނަވަސްކަމުން. وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ އަދި އެމީހެއްގެ މައްޗަށް رِزْق ދަތިވެއްޖެ މީހާ فَلْيُنفِقْ ފަހެ އޭނާ
ހޭދަކުރާށެވެ. ޚަރަދު ކުރާށެވެ. مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ اللَّهُ އޭނާއަށް ދެއްވި އެއްޗަކުން لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا اللَّهُ އެއްވެސް
نَفْس އަކަށް تَكْلِيف އެއް ނުޖައްސަވައެވެ. إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ އެ نَفْس އަކަށް ދެއްވި އެއްޗަކުން މެނުވީ سَيَجْعَلُ ٱللَّهُ
ނިކަންނުޖެ اللَّهُ ލައްވާނެއެވެ. بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾ އުނދަގޫކަމަކަށްފަހު ފަސޭހަކަމެއް.

إِجْمَالِي މާނަ

(٤) (އޭ مُؤْمِن ންނޭވެ.!) ތިޔަބައިމީހުންގެ އަންހެނުންކުރެ މުސްކުޅިވުމުގެ ސަބަބުން حَيْض ވުމާއި ދުރު މުޅިން ނާއުންމީދުވެފައިވާ އަންހެނުންގެ عِدَّة އާއިމެދު ތިޔަބައިމީހުން ޝައްކުވެއްޖެއްޔާ ދަންނައެވެ. ފަހެ އެކަނބަލުންގެ عِدَّة އަކީ ތިން މަސްދުވަހެވެ. އަދި عُمُر ކުޑަވުމުގެ ސަބަބުން حَيْض ވާ عُمُر އަށް ނުފޯރާ ތިބީ އަންހެނުންކުދިންގެ عِدَّة އަކީވެސް ތިންމަސްދުވަހެވެ. މާބަނޑު އަންހެނުންގެ عِدَّة އަކީ އެކަމުގެ ވިހެއުމެވެ. ވިހެއުމުން عِدَّة ހަމަވީއެވެ. އަދި اللَّهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންވެ އެކަލާނގެ ނަހީތަކުން ދުރުވެ އެކަލާނގެއަށް تَقْوَى ވެރިވެއްޖެ މީހާ ދަންނައެވެ. اللَّهُ އޭނާގެ ކަންތަކުގައި ފަހި ކަމާއި ފަސޭހަކަން ލައްވައެވެ.

(٥) މިސޫރަތުގައި އިސްވެދިޔަ ވާހަކަތަކަކީ اللَّه ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ބާވައިލައްވާފައިވާ އެކަލާނގެ أَمْر ފުޅުތަކެވެ. އެ أَمْر ފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ تَقْوَى ވެރިވެއްޖެ މީހާގެ ކުށްތަކުފަހައި اللَّهُ އޭނާއަށް ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ. އަދި آخِرَة ގައި އޭނާއަށް ބޮޑުވެގެންވާ ދަރުމަ އާއި ثَوَاب ދެއްވާ ހުއްޓެވެ.

(٦) رُجْعِي ވަރިން ކައިވެނިން ވަރިކުރި އަންހެނުން މިހާރު އޭނާ އިސްނާނެތަކަން ކައިވެނިން ދޫނުކުރާށެވެ!. އެއި ކައިވެނިވެސް ދިރިއުޅޭ ގެންވަރުކުރާށެވެ. ކައިވެނީގެ ތަނަވަސްކަމަށް ހުރި މިންވަރަކުންނެވެ. (އޭނާއަށް نَفَقَة ވެސް އެބަހީ ކާއިބޯއި ހެދުން މިންވަރުވެސް ދޭށެވެ. އަދި އޭނާއަށް ދަތިކުރުމަށްޓަކައި ކައިވެނި އޭނާއަށް އުނދަގޫ ނުކުރާށެވެ. (އެއީ عِدَّة ހަމަވާން ކައިރިވީމާ رُجُوْع ކޮށްފައި އަލުންވެސް ވަރިކުރުމެވެ. އެހެން ނުހަދާށެވެ. އޭރުން އަލުންވެސް އޭނާ عِدَّة ފަށައިގެން ހަމަކުރަންޖެހޭނެއެވެ.) އަދި ވަރިކުރުން އަންހެން މީހާއަކީ މާބަނޑު މީހެއްނަމަ އޭނާ ވިހާންދެން އޭނާއަށް خَرَدُ ވެސް ކުރާށެވެ. ދެންފަހެ އޭނާ ވިހައިގެން ދަރިފުޅަށް ކިރުދޭނަމަ އެކަމުގެ أُجُوْر އޭނާއަށް ދޭށެވެ. އަދި ކައިވެނިން ދެމީހުން ދެމެދު ރަނގަޅު ގޮތުގައި مَشْوَرَة ކޮށް ހަމަޖެއްސާށެވެ. އަދި ދެމީހުންގެ ދެމެދު خِلاَف ވެ އެއްބަސްނުވެވި ކޮންމެ ފަރާތަކުންވެސް އުނދަގޫވެއްޖެއްޔާ އެ ދަރިފުޅަށް އެހެންމީހަކު ލައިގެން ކިރުދޭށެވެ.

(٧) އަދި އެ ކިރުދައިންނަށް ތަނަވަސްކަންހުރި މީހުންގެ ތަނަވަސްކަމުން ހޭދަކުރާށެވެ. އަދި އެމީހަކަށް رِزْق ދަތިވެއްޖެ މީހާ، އޭތަކުން ދަތިމީހާ އޭނާއަށް اللَّهُ ދެއްވާފައިވާ މިންވަރަކުން ހޭދަކުރާށެވެ. ޚަރަދު ކުރާށެވެ. އަދި އެއްވެސް نَفْس އަކަށް اللَّهُ އެ نَفْس އަކަށް ދެއްވި އެއްޗެއްގެ تَكْلِيف ނޫނީ ނުޖައްސަވައެވެ. އަދި ނިކަންނުޖެ އުނދަގޫކަމަކަށްފަހު ފަސޭހަކަމެއް اللَّهُ ލައްވާނެއެވެ.

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِۦ فَحَاسَبْنَٰهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَٰهَا عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ
عَٰقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ يَٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ قَدْ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾
رَّسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ مُبَيِّنَٰتٍ لِّيُخْرِجَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۚ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ
صَٰلِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا ﴿١١﴾ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَمِنَ
ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًۢا ﴿١٢﴾

ތަރުޖަމާ

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ އަދި ކިތައް ރަށް ހެއްޔެވެ؟ (މާނައަކީ: އަދި ވަރަށް ގިނަ ރަށް ރަށް) عَتَتْ ބޮޑާވި عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا
އެރަށްރަށުގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ أَمْر ދެކޮޅަށް وَرُسُلِهِۦ އަދި އެކަލާނގެ رَسُوْل ބޭކަލުންނަށް فَحَاسَبْنَاهَا
ފަހެ ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނާ ހިސާބުކުރެއްވީމެވެ. حِسَابًا شَدِيدًا ގަދަފަދަވެގެންވާ ހިސާބަކުން
وَعَذَّبْنَاهَا އަދި އެމީހުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ عَذَاب ދެއްވީމެވެ. عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨﴾ ގަދަފަދަވެގެންވާ عَذَاب
ދިނުން فَذَاقَتْ ފަހެ އެމީހުން ރަހަ ބެލިގެންވިއެވެ. وَبَالَ أَمْرِهَا އެމީހުން ކުރި ނުބައި ކަންތައްތަކުގެ ހަލާކުގެ
وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا އަދި އެމީހުންގެ ކަންތައްތަކުގެ ނިމުމަކީ ގެއްލުން ވިއެވެ. خُسْرًا ﴿٩﴾ ގެއްލި ހަލާކުވުމުގައި أَعَدَّ اللَّهُ
لَهُمْ اللَّهُ އެމީހުންނަށް ތައްޔާރުކުރެއްވިއެވެ. عَذَابًا شَدِيدًا ۖ ގަދަވެގެންވާ عَذَاب އެއް فَاتَّقُوا اللَّهَ ފަހެ ތިޔަ
ކަލާނގެ الله އަށް تَقْوَى ވެރިވާށެވެ.! ބުއްދިވެރިންނޭވެ.! يَٰٓأُولِي ٱلْأَلْبَٰبِ ބުއްދިވެރި ފިރިހެނުންނޭވެ.! ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا ۚ އެ إِيْمَان
ވެގެންވާ قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ ބާވައިލައްވައިފިއެވެ. إِلَيْكُمْ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ذِكْرًا ﴿١٠﴾ ذِكْر އެއް (رَسُوْل
އެއް – އެއީ مُحَمَّدُ ﷺ އެވެ.) رَّسُولًا އެއީ رَسُوْل އެކެވެ. يَتْلُوا عَلَيْكُمْ އެކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކިޔަވާ
ދެއްވާ ءَايَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ اللَّهُ ގެ ބަޔާންވެގެންވާ އާޔަތްތައް لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَان ވި މީސްތަކުން
ނެރުއްވުމަށްޓަކައި وَعَمِلُوا ٱلصَّٰلِحَٰتِ އަދި صَالِح عَمَل ކުރި مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ (ކުފުރާއި شِرْك ގެ) އަނދިރިކަމުން إِلَى
ٱلنُّورِ ۚ (إِيْمَان ކަމާއި ތެދުމަގުގެ) އަލިކަމަށް وَمَن يُؤْمِنْ بِٱللَّهِ އަދި اللَّهُ އަށް إِيْمَان ވެއްޖެ މީހާ وَيَعْمَلْ صَٰلِحًا އަދި
صَالِح عَمَل ކުރާ يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ އެކަލާނގެ އެމީހާ ސުވަރުގެތަކަށް ވައްދަވާނެއެވެ. تَجْرِي مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ
އެސުވަރުގެތަކުގެ ދަށުން ކޯރުތައް ދުއްވާ ހިނގަމުން خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ އަބަދާއަބަދަށް އެމީހުން އެތަނުގައި ދެމިހުންނާނެއެވެ.
قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُۥ ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ އެމީހާއަށް ރަނގަޅު ރިޒުޤު ދެއްވިއެވެ. رِزْقًا ﴿١١﴾ ހެޔޮ رِزْقُ. ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ

سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ ހަތް އުޑު އުފެއްދެވީވަ اللَّهُ އެވެ. وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ އަދި ބިމުންވެސް އެފަދައިން
އުފެއްދެވިއެވެ.(ހަތް ބިން އުފެއްދެވިއެވެ.) يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ އަދި أَمْر ތުރުގެމަތް ފައިބައެވެ. (وَحِي ބާވައިލެއްވުމެވެ.) بَيْنَهُنَّ
އެދެމެދު (އުޑުތަކާއި ބިންތަކާއި ދެމެދު) لِتَعْلَمُوٓاْ ކަލޭމެން ދަނެގަތުމަށްޓަކައެވެ. أَنَّ ٱللَّهَ ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ تَعَالَى
عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ ކޮންމެކަމެއްގެ މައްޗަށް قَدِيرٌ ކުޅަދުންވަންތަވޮޑިގެންވެއެވެ. وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ އަދި
ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ تَعَالَى ޙައިވަރައިޙައްވައިގެންވާކަން ކަށަވަރުވެ. بِكُلِّ شَىْءٍ ކޮންމެ އެއްޗެއްގެ (ކޮންމެ ކަމެއްގެވެސް)
عِلْمًا ⑫ ދެނެވޮޑިގެ ގަތުމުގެ ގޮތުން

إجْمَالِي މާނަ

(٨) އަދި ކިތައްކިތައް ރަށްރަށް އެރަށްރަށުގެ رَبّ ގެ أَمْر ތުރުގެމަތާއި އެކަލާނގެ رَسُوْل ނަބިއްޔުން ނުކިޔަމަންތެރިވި ހެއްޔެވެ؟ (އެބަހީ ވަރަށް ގިނަރަށްރަށުގެ މީހުން އެ ރަށްރަށުގެ رَبّ އަށާއި އެކަލާނގެ رَسُوْل ނަބިއްޔުން ނުކިޔަމަންތެރިވިއެވެ.) ދެންފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނާމެދު ވަރަށް ގަދަވެގެންވާ ހިސާބަކުން ބޭއްވީމެވެ. ގަދަވެގެންވާ عَذَاب އަރުވައި އެމީހުންނަށް عَذَاب ދެއްވީމެވެ.

(٩) ފަހެ އެރަށްރަށުގެ އަހުލުވެރިން އެމީހުންގެ ކަމުގެ ކަލާއި ނުކިޔަމަންތެރިކަމުގެ ނަރަ ވިހެގަތެވެ. އަދި އެމީހުންގެ آخِر ނިމުމަކީ ގެއްލުމާއި ހަލާކެވެ.

(١٠) اللَّهُ އެމީހުންނަށް (قِيَامَة ދުވަހުން) ގަދަވެގެންވާ عَذَاب އެއް ތައްޔާރުކުރެއްވިއެވެ. ވޭ إِيْمَان ވެގެންވާ ބުއްދިވެރިންނޭވެ. ކަލޭމެން اللَّهُ އަށް تَقْوَى ވެރިވާށެވެ. ބިރުވެތިވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންނަށް اللَّهُ ذِكْر އެއް ބާވައިލެއްވިއެވެ.

(١١) އެ ذِكْر އަކީ رَسُوْل އާއެވެ. އެ رَسُوْل އާ ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް اللَّهُ ގެ بَيَان ވެގެންވާ އާޔަތްތައް ކިޔަވާ ވިދާޅުވެ ދެއްވުމަށެވެ. އެއީ إِيْمَان ވެގެން صَالِح عَمَل ކުރި މީސްތަކުން (ކާފަރުކަމާއި شِرْك ގެ) އަނދިރިކަމުން ނޫރުއްވައި (إِيْمَان ކަމާ هِدَايَة ގެ އަލިކަމުގެ ތެރެއަށް ނެރުއްވުމަށެވެ. އަދި اللَّهُ އަށް إِيْمَان ވެ صَالِح عَمَل ކުރި މީސްތަކުން (ވަންނަވާނެއެވެ.) އެތަންތާނގެ ދަށުން ކޯރުތަކެއް ދުއްވާ ބަގީޗާތަކަށް (ސުވަރުގެތަކަށް) ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ވައްދަވާނެއެވެ. އެމީހުން އެތަންތާގައި އަބަދު ދެމެހެއްޓި ދިރިއުޅޭނޭހެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން اللَّهُ އެމީހުންނަށް ރަނގަޅު رِزْق ދެއްވިއެވެ. އެމީހުންގެ رِزْق ރަގަޅުކުރެއްވިއެވެ.

(١٢) اللَّهُ އީ ހަތް އުޑު އުފެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ. އަދި ބިމުންވެސް އެފަދަ އުފެއްދެވިއެވެ. (އެބަހީ ހަތް ބިން އުފެއްދެވިއެވެ.) އަދި އެދެމެދުގައި އެކަލާނގެ وَحِي ގެ أَمْر ތުރުގެމަތް ހިނގައެވެ. (އެބަހީ އުޑުތަކާއި ބިންތަކާއި އަދި އެދެމެދުގައިވާ خَلْق ތަކުންނަށް އެކަލާނގެ أَمْر ތުރު ހިނގަވައެވެ.) އެކަން އެފަދައިން ކުރައްވައިވީ ހަމަކަށަވަރުންވެސް ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް اللَّهُ ކުޅަދުންވަންތަވޮޑިގެންވާކަމާއި އަދި ކޮންމެ އެއްޗެއްވެސް އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވާކަން ކަލޭމެންނަށް އެނގުމަށްޓަކައެވެ.